

Stärkt straffrättsligt skydd för
blåljusverksamhet och andra
samhällsnyttiga funktioner

SOU 2018:2

REMISSVAR TILL
SVERIGES LÄKARFÖRBUND

Svensk Förening för Akutsjukvård
<http://www.swesem.org>

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	2
2. Bakgrund	2
2.1 Behovet av en ny lagstiftning.....	2
3. Delbetänkandets förslag	3
3.1 Blåjussabotage.....	3
3.2 Straffskala.....	4
3.3 Hälso- och sjukvård.....	4
4. Avslutande ord	5

Svensk Förening för Akutsjukvård, som anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed avge följande yttrande.

1. Inledning

Akutsjukvård är sedan 1 maj 2015 en egen specialistutbildning. Det innebär att en läkare efter avslutad allmäntjänstgöring, kan efter fem års specialisttjänstgöring, hos Socialstyrelsen ansöka om att bli specialist i akutsjukvård med titeln akutläkare. Svensk Förening för Akutsjukvård (SWESEM) har närmare 250 medlemmar och har sedan 2002 företrätt akutsjukvården och landets akutläkare.

Föreningens medlemmar är verksamma inom landets åtskilliga akutmottagningar där våld och hot inte sällan förekommer. Således kan det sägas att akutläkarna har ett förhållandevis utsatt arbete. Främst har detta blivit ett allvarligt problem i samband med att det skjutvapensrelaterade våldet i landet också ökat. De patienter som söker sjukvård är därför ofta ackompanjerade med anhöriga och närstående som kan uppträda mycket hotfullt och bruka våld.

2. Bakgrund

I kommittédirektiv 2016:115, vilket beslutades av regeringen i december 2016, uppdras till en utredare att senast den 29 juni 2018 redovisa sitt uppdrag gällande behovet av ett stärkt straffrättsligt skydd för bland annat blåljusverksamhet. Drygt ett år senare, i december 2017, beslutade regeringen i ett tilläggsdirektiv, kommittédirektiv 2017:131, att utredaren därtill ska lämna förslag på diverse frågor avseende polismyndigheten.

Som den särskilda utredaren att leda utredningsarbetet utsågs riksåklagare Anders Perklev. Perklev lämnade i januari 2018 in sitt delbetänkande, *Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner* (SOU 2018:2), till regeringen. Delbetänkandet är nu ute på remiss och SWESEM har av Sveriges läkarförbund blivit tillfrågad att inkomma med synpunkter.

2.1 Behovet av en ny lagstiftning

Av såväl delbetänkandet som kommittédirektivet framgår tydligt att det föreligger en allvarlig situation i Sverige där det förekommer hot och våld mot blåljuspersonal. Det finns flertal exempel från olika orter i Sverige på hur blåljuspersonal blivit hindrade i sitt livsviktiga arbete, bland annat genom att bli attackerade med stenar. Situationen är således högst allvarligt, varför

det föreligger ett tydligt behov av skydd för all blåljuspersonal. SWESEM välkomnar följaktligen de synpunkter och förslag som Perklev lämnat i det ifrågavarande delbetänkandet med några anmärkningar.

3. Delbetänkandets förslag

3.1 Blåljussabotage

Utredaren i delbetänkandet föreslår att en ny paragraf – 5 c § – införs i 13 kap. brottsbalken (1962:700) vari brottet blåljussabotage stadgas. Det nya förslaget för 13 kap. 5 c § brottsbalken lyder således enligt följande:

Den som angriper eller annars stör polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård genom att

- 1. använda våld eller hot om våld mot dess personal,*
- 2. tillgripa eller skada fordon eller annat hjälpmedel, eller*
- 3. vidta annan otillbörlig åtgärd döms, om gärningen är ägnad att allvarligt hindra eller försena genomförandet av ett uppdrag, för blåljussabotage till fängelse i högst fyra år.*

SWESEM välkomnar det nya lagförslaget och den nya brottsrubriceringen blåljussabotage. Emellertid är föreningen något bekymrad över formuleringen: ”[...] om gärningen är ägnad att allvarligt hindra eller försena genomförandet [...]”. Formuleringen kan enligt föreningens bedömning ge upphov till diverse problem, vilka redogörs för nedan.

1. Ett problem som rekvisitet ”*hindra eller försena*” torde medföra rör de fall där den skadevållande handlingen i sig inte hindrar eller försenar blåljuspersonalens arbete. Som exempel härpå kan nämnas att förövaren kastar sten på räddningsfordon samtidigt som fordonet befinner sig i rörelse och således passerar förövaren en kort stund därefter. Även om handlingen likväl utgör ett angrepp på blåljuspersonal, undgår förövaren straffansvar i och med att rekvisiten i bestämmelsen inte är uppfyllda. Således menar föreningen att syftet med bestämmelsen härigenom urholkas och täcker inte samtliga fall där våld m.m. förekommer mot blåljuspersonalen.

2. Ytterligare ett problem som kan uppkomma genom de rekvisit som uppställs i den nyss nämnda formuleringen handlar om att den aktuella gärningen ska *"allvarligt hindra eller försena genomförandet"*. Härmed uppkommer bekymmer, för framför allt rättstillämparen, avseende vilka handlingar som ska anses vara allvarliga. Detta torde i sin tur medföra att färre personer kan komma att lagföras, även om de angripit och stört blåljuspersonalen. Förövarna kan ha angripit och stört blåljuspersonalen genom att ha kastat en enda sten, ställt sig framför utryckningsbilen en kort stund eller i övrigt agerat störligt. Inga av dessa tre fall torde enligt betänkandet bedömas som att *"allvarligt hindra eller försena"* blåljuspersonalens arbete, varför gärningsmannen antingen går fri från ansvar eller döms för ett annat brott i enlighet med en annan lagstiftning.
3. Det är föreningens mening att ett angrepp mot blåljuspersonal och räddningsfordon alltid bör betraktas som allvarligt. Detta bör även vara grundtanken i lagförslaget. Således borde det sakna betydelse i vilken grad den aktuella gärningen är allvarlig eller i vilket syfte den företagits.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår SWESEM att meningen *"om gärningen är ägnad att allvarligt hindra eller försena genomförandet av ett uppdrag"* bör strykas.

3.2 Straffskala

Vad gäller den påföljd som påförs förövaren föreslår utredaren att den som döms för brottet blåljussabotage kan dömas till fängelse i högst fyra år, och om brottet är att bedömas som grovt, ska gärningsmannen dömas för brottet grovt blåljussabotage till fängelse i lägst två och högst arton år, eller livstid.

SWESEM välkomnar även förslaget i denna del och anser att den stränga påföljd som utredaren föreslår har ett antal viktiga funktioner: (I) samhället markerar tydligt att ett angrepp på blåljuspersonal är oacceptabelt, (II) påföljden kan verka preventivt och ha en avskräckande effekt, samt (III) polismyndigheten får bättre möjligheter att utreda brotten eller förhindra att de uppkommer.

3.3 Hälso- och sjukvård

I delbetänkandet diskuteras kring benämningen myndighetsutövning. Det konstateras att i nuvarande lagstiftning, så räknas arbete inom hälso- och sjukvård inte som myndighetsutövning. Enbart vid vissa sällsynta fall föreligger undantag varvid personal inom

hälso- och sjukvård bedöms företa myndighetsutövning. Utredaren anser vidare att det av den anledningen inte behövs någon större förändring i den delen av lagen (17 kap. brottsbalken). För att däremot ge en bättre skydd till personal inom hälso- och sjukvård, skriver utredaren som följer:

[...] finns det enligt vår mening anledning att åstadkomma en strängare syn på våld och hot som riktar sig mot vårdpersonal i deras yrkesutövning.

SWESEM instämmer i utredarens förslag. Åtminstone just nu anser föreningen att det inte föreligger några behov att företa förändringar i 17 kap. brottsbalken. Det är däremot väsentligt att rättstillämparen bedömer våld och hot mot vårdpersonal betydligt strängare. Hälso- och sjukvård bedöms som samhällsviktig. All form av angrepp på dess personal ska därför beivras.

4. Avslutande ord

SWESEM välkomnar de förslag som utredaren presenterat i delbetänkandet. Förslagen är högst relevanta, aktuella och efterlängtrade. Emellertid anser SWESEM att det förslag om ändring som rör 13 kap. 5 c § brottsbalken kan bidra till svårigheter att lagföra en gärningsman för blåljussabotage. Vidare anser SWESEM att alla former av angrepp på blåljuspersonal, oavsett anledning eller grad, ska bedömas som allvarligt och ingå i brottsrubriceringen blåljussabotage.

Svensk Förening för Akutsjukvård

Stockholm, 2018-02-20

Arin Malkomian

Ardavan Khoshnood